

ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ДОТРИМАННЯ ЗАКОНОДАВСТВА ПРО ТИШУ НА ЗАХИЩЕНИХ ОБ'ЄКТАХ

Задоя Іванна Іванівна

*кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри загальноправових дисциплін
Національного університету «Одеська морська академія»
м. Одеса, Україна*

Відповідно до ст. 3 Конституції України людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю. Утвердження і забезпечення прав і свобод людини є головним обов'язком держави¹. Саме тому було прийнято низку нормативно-правових актів, що регулюють захист здоров'я населення, зокрема, що стосуються захисту від шкідливого впливу шуму.

Шум – це будь-який небажаний звук, що сприймається негативно через те, що він заважає слуховому сприйняттю, переробці, передачі (речова комунікація) корисної інформації, порушує сон та відпочинок і тим самим завдає шкоди здоров'ю людини і знижує її працездатність².

Загалом шум належить до загальнофізіологічних подразників, які, за певних обставин, можуть впливати на більшість органів та систем організму людини, що може спричинити настання негативних наслідків для її здоров'я. Так, за даними медиків, дія шуму може спричинити нервові, серцево-судинні захворювання, виразкову хворобу, порушення обмінних процесів та функціонування органів слуху тощо³.

Джерела шуму можуть бути різними: внутрішніми, якщо вони розташовані в будинку з приміщеннями і зовнішніми, якщо вони розташовані зовні будинку, але в будь-якому випадку рівень та тривалість шуму регулюється законом.

Саме тому на органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування, підприємства, установи, організації та громадян при

¹ Конституція України від 28 червня 1996 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>

² Державні санітарні норми допустимих рівнів шуму в приміщеннях житлових та громадських будинків і на території житлової забудови, затв. наказом Міністерства охорони здоров'я України 22 лютого 2019 р. № 463. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0281-19#4>

³ Третьяков О. В. Охорона праці. Вплив шуму на організм людини. <https://subj.ukr-lit.com/oxorona-praci-tretyakov-o-b-vpliv-shumu-na-organizm-lyudini/>

здійсненні будь-яких видів діяльності з метою відвернення і зменшення шкідливого впливу шуму на здоров'я населення, покладається обов'язок здійснювати відповідні організаційні, господарські, технічні, технологічні, архітектурно-будівельні та інші заходи щодо попередження утворення та зниження шуму до рівнів, установлених санітарними нормами. Також вони повинні забезпечувати, щоб під час роботи закладів громадського харчування, торгівлі, побутового обслуговування, розважального та грального бізнесу, культури, при проведенні концертів, дискотек, масових святкових і розважальних заходів тощо рівні звучання звуковідтворювальної апаратури та музичних інструментів у приміщеннях і на відкритих площах, а також рівні шуму в прилеглих до них жилих і громадських будівлях, що не перевищували рівнів, установлених санітарними нормами.

Особливого захисту з боку органів виконавчої влади, місцевого самоврядування, підприємств, установ, організацій та громадян потребують так звані захищені об'єкти: 1) жилі будинки і прибудинкові території; 2) лікувальні, санаторно-курортні заклади, будинки-інтернати, заклади освіти, культури; 3) готелі і гуртожитки; 4) розташовані у межах населених пунктів заклади громадського харчування, торгівлі, побутового обслуговування, розважального та грального бізнесу; 5) інші будівлі і споруди, в яких постійно чи тимчасово перебувають люди; 6) парки, сквери, зони відпочинку, розташовані на території мікрорайонів і груп житлових будинків.

Шум на захищених об'єктах при здійсненні будь-яких видів діяльності не повинен перевищувати рівнів, установлених санітарними нормами для відповідного часу доби⁴. Так, Державними санітарними норми допустимих рівнів шуму в приміщеннях житлових та громадських будинків і на території житлової забудови, затв. наказом Міністерства охорони здоров'я від 22 лютого 2019 року № 463 передбачено рівень шуму для житлових приміщень житла I категорії та житлових приміщень будинків відпочинку, пансіонатів, будинків-інтернатів для людей похилого віку та інвалідів – в день 40 дБА, а в ночі – 30 дБА, кімнат в гуртожитках: в день – 45 дБА, а в ночі – 35 дБА⁵.

Крім того, у нічний час, із двадцять другої до восьмої години на захищених об'єктах забороняються гучний спів і викрики, користування

⁴ Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення: Закон України від 24 лютого 1994 р. № 4004-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4004-12#n943>

⁵ Державні санітарні норми допустимих рівнів шуму в приміщеннях житлових та громадських будинків і на території житлової забудови, затв. наказом Міністерства охорони здоров'я України 22 лютого 2019 р. № 463. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0281-19#Text>

звуковідтворювальною апаратурою та іншими джерелами побутового шуму, проведення салютів, феєрверків, використання піротехнічних засобів.

Також на захищених об'єктах обмежується час здійснення ремонтних робіт, що супроводжуються шумом: забороняється у робочі дні з двадцять першої до восьмої години, а у святкові та неробочі дні (Новий рік, Різдво Христове, Великдень, День незалежності України та ін.) – цілодобово. Проте із зазначеного правила є виключення: у разі отримання згоди мешканців усіх прилеглих квартир ремонтні та будівельні роботи можуть проводитися у святкові та неробочі дні⁶. Вбачається, що таке правове регулювання потребує внесення змін, оскільки, зазвичай, шум від ремонтних та будівельних робіт поширюється не лише на території прилеглих квартир, а й за їхні межі. У будь-якому випадку, власник або орендар приміщень, у яких передбачається проведення ремонтних робіт, зобов'язаний повідомити мешканців прилеглих квартир про початок зазначених робіт. Загалом шум, що утворюється під час проведення будівельних робіт, не повинен перевищувати санітарних норм цілодобово.

Особливе місце серед захищених об'єктів посідають жилі будинки (приміщення), оскільки саме в своїх оселях люди проводять найбільше часу і тому там має бути створено умови, що не зашкодять їхньому фізичному та психічному здоров'ю. Саме тому в Правилах користування приміщеннями житлових будинків і гуртожитків, затв. постановою Кабінету Міністрів України від 8 жовтня 1992 року № 572⁷, продубльовано вищезазначені положення щодо дотримання тиші в нічний час та проведення ремонтних робіт.

Необхідно зазначити, що вказані законодавчі обмеження щодо користування житловими приміщеннями (одноквартирними будинками, квартирами у багатоквартирних будинках, житловими приміщеннями у гуртожитках та ін.) є обов'язковими, як для власників житлових приміщень і членів їхніх сімей, так і для користувачів (наймачів, орендарів) житлових приміщень, а також для гостей та інших осіб, які тимчасово перебувають в житлових приміщеннях.

Крім того, ці вимоги можуть фіксуватися, доповнюватися та деталізуватися в локальних нормативних актах, що розробляються

⁶ Державні санітарні норми допустимих рівнів шуму в приміщеннях житлових та громадських будинків і на території житлової забудови, затв. наказом Міністерства охорони здоров'я України 22 лютого 2019 р. № 463. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0281-19#Text>

⁷ Правила користування приміщеннями житлових будинків і гуртожитків, затв. постановою Кабінету Міністрів України від 8 жовтня 1992 р. № 572. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/572-92-%D0%BF#Text>

та затверджуються балансоутримувачами житлових будинків: керуючими компаніями, об'єднаннями співвласників багатоквартирного будинку, житлово-будівельними кооперативами та ін. Це можуть бути правила проживання в багатоквартирних житлових комплексах⁸ або ж правила проживання та поведіння на території певних житлових комплексів та інші акти, які розробляються відповідно до вимог законодавства і є обов'язковими до виконання особами, які знаходяться в житлових та нежитлових приміщеннях цього комплексу або будинку.

Однак зазначені вимоги щодо додержання тиші та обмежень певних видів діяльності, що супроводжуються шумом, не поширюються на випадки: 1) здійснення в закритих приміщеннях будь-яких видів діяльності, що супроводжуються шумом, за умов, що виключають проникнення шуму в прилеглі приміщення, в яких постійно чи тимчасово перебувають люди; 2) здійснення в закритих приміщеннях будь-яких видів діяльності, що супроводжуються шумом, за умов, що виключають проникнення шуму за межі таких приміщень; 3) попередження та/або ліквідації наслідків аварій, стихійного лиха, інших надзвичайних ситуацій; 4) надання невідкладної допомоги, попередження або припинення правопорушень; 5) попередження крадіжок, пожеж, а також виконання завдань цивільної оборони; 6) проведення зборів, мітингів, демонстрацій, походів, інших масових заходів, про які завчасно сповіщено органи виконавчої влади чи органи місцевого самоврядування; 7) роботи обладнання і механізмів, що забезпечують життєдіяльність жилих і громадських будівель, за умов вжиття невідкладних заходів щодо максимального обмеження проникнення шуму в прилеглі приміщення, в яких постійно чи тимчасово перебувають люди; 8) відзначення встановлених законом святкових і неробочих днів, днів міст, інших свят відповідно до рішення місцевої ради, проведення спортивних змагань; 9) проведення салютів, феєрверків, інших заходів із використанням вибухових речовин і піротехнічних засобів у заборонений час за погодженням із уповноваженим органом місцевого самоврядування в порядку, передбаченому правилами додержання тиші в населених пунктах і громадських місцях⁹.

⁸ Правила проживання в багатоквартирних комплексах ТОВ «KADORR Group Management». URL: <https://management.kadorr.com/ua/information/pravila-prozhivannya-v-bagatokvartirnih-zhitlovix-kompleksax>

⁹ Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення: Закон України від 24 лютого 1994 р. № 4004-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4004-12#n943>

Отже, шум беззаперечно негативно впливає на здоров'я людей і завданням органів державної влади та органів місцевого самоврядування є розробка і удосконалення нормативних актів, що регулюють захист населення від шкідливого впливу шуму, а також впровадження дієвого механізму захисту прав людини у разі порушення законодавства про шум, особливо на захищених об'єктах.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-298-5-53>

НАУКОВО-ПРАКТИЧНИЙ АНАЛІЗ ЗАКОНОДАВЧИХ ЗМІН В СФЕРІ ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ВІДНОСИН У ЗВ'ЯЗКУ ІЗ ВОЄННИМ СТАНОМ

Короєд Сергій Олександрович

доктор юридичних наук, професор,

в.о. президента

Науково-дослідного інституту публічного права

м. Київ, Україна

Повномасштабне збройне вторгнення російської федерації на територію України 24 лютого 2022 року і введення у зв'язку з цим в Україні воєнного стану вплинуло майже на всі сфери суспільних відносин. На виключення стала й сфера приватноправових відносин, що пов'язано перш за все із випадками заподіяння воєнними діями шкоди життю, здоров'ю, майну осіб, порушення особистих немайнових прав, а також з об'єктивною неможливістю здійснення та захисту особами окремих цивільних прав чи виконання цивільно-правових обов'язків у зв'язку із воєнними діями та обмеженнями, зумовленими введенням воєнного стану та дією правового режиму тимчасово окупованої території. Це потягло й окремі зміни в цивільно-правовому регулюванні. Причому певні зміни відбулися ще з 2014 року – від початку Антитерористичної операції на сході України та тимчасової окупації АР Крим і території Донецької та Луганської областей, а також у 2020 році у зв'язку із встановленням на території України карантину, і ці зміни все ще залишаються актуальними при регулюванні цивільних відносин й у період воєнного стану.

Враховуючи, що зміни в цивільно-правовому регулюванні, про які йдеться вище, пов'язані із воєнним станом (зокрема із воєнними діями), тому зазначена обставина являє собою відповідний юридичний факт